

IN DE KIJKER

Wintercursus VWG Bathmen 2026
Goudhaan; van talrijk naar afnemend
Rode Wouw
Tweede kans
Subsidie voor de uilenwerkgroep

Foto: Rode Wouw Hans Kleine Koerkamp

TWEEENVEERTIGTSE JAARGANG NR. 3 2026

IN DE KIJKER

Sinds feb. 1984 contactblad voor de leden en donateurs van de “Vogelwerkgroep Bathmen”
(opgericht 15 feb. 1974)
Verschijnt driemaal per jaar
Oplage 150 stuks

Contributie	Leden·	€ 10,00
	Donateurs	€ 7,00
Rekeningnummer	ABN-AMRO	NL 25 ABNA 0.4653.87.098

Bestuur:

Voorzitter	Piet Heetebrij ☎ 0570 - 542530 e-mail: p_heetebrij@hotmail.com
Secretaris	Elly Meuleman-Bannink ☎ 0570 - 551320 e-mail: meulemanelly@gmail.com
Penningmeester	Karel Maas Geesteranus ☎ 06 55326635 e-mail Karel.MaasGeesteranus@gmail.com
Vogelzaken	Erwin Ruessink ☎ 0570 - 543210 e-mail: erwinruessink@concepts.nl
Vogelzaken	Hans Kleine Koerkamp ☎ 06 40472069 e-mail: kleinekoerkamp@zonnet.nl
Uilenwerkgroep	Karel Maas Geesteranus ☎ 06 55326635 e-mail Karel.MaasGeesteranus@gmail.com

Redactie

Henk Muskee
☎ 06 34349683 e-mail: hjmuskee@gmail.com

Elly Meuleman-Bannink
☎ 0570 - 551320 e-mail: meulemanelly@gmail.com

Website

vwg-bathmen.nl

VOORWOORD

Na een droge, warme zomer is er eindelijk regen. De start van de meteorologische herfst is al geweest. Met wind en regen. Goed voor de natuur. En tijd voor een nieuw exemplaar van ons blad.

Omdat de mei editie al af was toen het verslag over de winterexcursie binnenkwam, nu alsnog het verslag. Bij het nogmaals lezen voordat ik het plaatste en het bekijken van de bijbehorende foto's kreeg ik het zowaar koud. Ik ben benieuwd hoe het u vergaat. Misschien een alvast een warme kop koffie of chocolademelk erbij? Hoe dan ook wederom veel leesplezier.

Wintercursus VWG Bathmen 2026

Renée Maas Geesteranus

De beginnerscursus, gegeven door Elly en Piet in 2025, is zo positief ontvangen dat er in 2026 een vervolg op is gekomen, de Wintercursus en bijbehorende excursie. Hiervoor werden uitgenodigd donateurs en VWG Bathmen leden. "Op zaterdagochtend, 14 februari, organiseren Piet en Elly een excursie naar de IJssel. De excursie staat in het teken van de wintergasten zoals ganzen en eenden. Vooraf is er op donderdag 12 februari van 19.30 tot 20.30 uur, in de Rythmeen, een uitleg over de vogels gegeven die we mogelijk te zien kunnen krijgen." Gelukkig tekende er een aantal enthousiastelingen voor deze cursus in.

Foto: wintercursus bij de Veenoordkolk Ingeborg van Duren

Om te beginnen wijst Piet ons erop dat er verschillende leuke vogelboekjes en apps zijn voor op de telefoon, die heel behulpzaam zijn tijdens het vogelen. [ANWB Vogelgids van Europa](#) ; <https://birdingplaces.eu/nl> Ook de app: Merlin wordt gepromoot. Herken je de vogel die je hoort fluiten?

Over de ganzen en eenden viel een boel te vertellen. Elly zat aan de knoppen van de computer om op de website van "vogelbescherming.nl" de gesproken tekst met plaatjes en geluiden van de vogels te illustreren.

Aan bod kwamen de verschillende Biotopen, leefgebieden, zoals de kust van de Wadden- en Noordzee, IJsselmeer, moerassen en rivieren waar ze foerageren en broeden. Eenden verblijven graag in verschillende landschappen, van stadsparken en poldergrachten tot uitgestrekte meren en kustgebieden.

Ganzen vertoeven graag in en rondom ondiepe meren en plassen, zoetwater moerassen of weidegebieden. Er zijn ganzen die nabij water broeden, maar sommigen broeden tot diep in het bos in oude nesten van roofvogels. De nesten op open plekken hebben de kans dat eieren en/of de pullen door predatoren geroofd en opgegeten worden. Op de akkers wordt door de boeren wel enige aandacht aan broedplekken besteed maar worden lang niet alle nesten gered.

Er zijn twee verschillende manieren waarop de eenden aan hun eten komen.

De eerste groep zijn de *Zwemeenden*, ook wel grondeleenden genoemd. Zij verkiezen ondiepe wateren, voedselrijke plassen, sloten, moerassen, overstroomde graslanden en rivierarmen met een goed ontwikkelde oevervegetatie. Hier grondelend, slobberen ze met de kop onder water, staart omhoog, rond om zoveel mogelijk voedsel te bemachtigen.

Foto: Krakeend Elly Meuleman

Eenden die we tijdens de excursie langs de IJssel zouden kunnen zien zijn: wilde eend, wintertaling, krakeend, smient en pijlstaart.

Foto: man en vrouw tafeleend Elly Meuleman

De tweede groep zijn de *Duikeenden*. Zij zijn meer gebonden aan dieper open water, waar ze onderwater kunnen foerageren. Zij komen vooral voor op meren, plassen en brede rivieren met voldoende diepte en voedsel op de bodem. Over deze eenden werden eigenschappen verteld en foto's getoond. Aan bod kwamen o.a.: tafeleend, kuifeend, grote zaagbek en brilduiker.

Ook de ganzen kwamen aan bod. We hoorden het verschil tussen het geluid van een grauwe gans en een kolgans. Ook verschil in uiterlijk was op de getoonde foto's goed te zien. Daarnaast kwamen nog brandgans, rotgans, kleine Canadese gans en Nijlgans aan bod.

Om alle geluiden die deze eenden en ganzen eigen te maken, luister naar de opnames op <https://www.vogelbescherming.nl>

En dan op pad naar de IJssel. 9:00 uur vertrekken en om 12:00 uur weer terug op de Brink in Bathmen. Met al ons geleerde kennis reden we richting **Veenoordkolk** bij Deventer aan de IJssel. Piet en Elly hadden vooraf gekeken welke vogels we zouden kunnen spotten. De fuut, dodaars, zwanen, diverse ganzen en misschien een passant. Wat wij zagen waren wulpen, kieviten, een heleboel aalscholvers en tussen diverse meeuwen bevond zich waarschijnlijk ook een stern. Op het water dreef een bootje met vissers erin. We verwonderden ons erover dat er zoveel vogels zitten die zich niets aantrekken van de auto's rijdend over de brug.

Vervolgens werden de kijkers weer op de buik gehangen en vertrokken we met de auto's, even opwarmen, richting het parkeerplaatsje bij de houtzaagmolen Bolwerksmolen. Lieve help wat was het koud. De weer voorspellers gaven aan Noordoostenwind en een gevoelstemperatuur -8. Bij de **Bolwerkersweide** zagen we weinig vogels dichtbij. Aan de stadskant zaten ganzen.

De ene persoon was beter gekleed tegen de koude dan de ander. Het was de hoogste tijd voor het tevoorschijn halen van onze thermoskannen met warme koffie/thee waarbij zelfgemaakte notenkoek werd aangeboden. Smullen! Snel de auto's weer in. Via kleine weggetjes reden we langs de IJssel in de hoop meer vogels aan te treffen bij het **Zandgat**.

Foto: Tijd voor koffie Ingeborg van Duren

De Canadese gans, twee eenden, donker gekleurd maar met tegen licht niet goed te zien en met de foto ook niet te herkennen bij inzomen. Het waren drie mooi plekken waar we gehoopt hadden al onze kennis te kunnen spuien. Helaas, de kou stuurde de waarnemingen het riet in. Wij zijn vervroegd naar de Brink teruggekeerd.

Dank aan Elly en Piet die weer met enthousiasme de wintercursus hebben gegeven.

Goudhaan; van talrijk naar afnemend

Herman Bosman

De twee kleinste broedvogels van Nederland gaan opvallend verschillende kanten op. De vuurgoudhaan neemt al jaren sterk toe, terwijl de nauw verwante goudhaan juist in rap tempo achteruitgaat. Dat blijkt uit de nieuwe cijfers die Sovon Vogelonderzoek Nederland in het CBS presenteren in het zojuist verschenen rapport 'Broedvogels van Nederland in 2025'

Sovon publiceert in samenwerking met het CBS jaarlijks de actuele ontwikkelingen van vogels die in Nederland broeden. Onlangs verscheen het rapport waarin de cijfers tot en met 2025 zijn samengevat. Een van de opvallende gesignaleerde ontwikkelingen betreft de tegenovergestelde trends van goudhaan en vuurgoudhaan. De vuurgoudhaan was lange tijd een schaarse verschijning in Nederland. Inmiddels broedt de soort in allerlei loof- en gemengde bossen. Sinds 1990 groeit de Nederlandse populatie gemiddeld met ruim 7 procent per jaar. Ook in de afgelopen 12 jaar zette die stijging door. Dit past in het beeld in het nabije buitenland. Na een dip aan het begin van deze eeuw neemt de vuurgoudhaan in Duitsland recent weer toe en ook in België laat de soort een stijgende lijn zien.

Foto's: links goudhaan, rechts vuurgoudhaan Hans Kleine Koerkomap

Wat de groei bij de vuurgoudhaan precies aandrijft, is niet helemaal duidelijk. Zachte winters spelen mee, omdat die de overlevingskansen van dit kwetsbare vogeltje vergroten. Maar waarom profiteert de vuurgoudhaan daar zo veel meer van dan de verwante goudhaan? Onderzoekers houden die vraag voorlopig open. Voor de goudhaan is het verhaal precies omgekeerd. Deze vogelsoort kwam lange tijd algemeen voor in Nederlandse naaldbossen, maar sinds 2020 zijn de aantallen plotseling sterk afgenomen. In buurlanden Duitsland en Engeland werd al een aantal jaar eerder gerept over een afname. Een belangrijke oorzaak lijkt de verslechterde situatie van de fijnspar, de favoriete boom van de goudhaan. Door hogere temperaturen, droogte en aantastingen door insecten staan veel sparren onder druk. Daarnaast worden sparrenbossen op veel plaatsen omgevormd tot gevarieerder gemengd bos. Dat is gunstig voor biodiversiteit, maar pakt ongunstig uit voor deze specialist van naaldbossen. De afname van de goudhaan verloopt in Nederland bijna twee keer sneller dan in veel andere Europese landen. Het verdwijnen van leefgebied zorgt in ook grote delen van Europa voor afnames van broedende goudhaantjes. Maar kennelijk zijn de problemen bij ons nog groter dan elders. De ontwikkelingen maken duidelijk hoe verschillend vogelsoorten kunnen reageren op veranderingen in klimaat en bosbeheer. Twee vrijwel identieke vogels van slechts 5 gram zwaar illustreren hoe dicht succes en achteruitgang in de natuur bij elkaar kunnen liggen.

Bron: SOVON

Rode wouw

Renée Maas Geesteranus

Kom gauw, wat hoor ik nou. Het geluid lijkt op een buizerd. Toch is het net iets anders.

Iedere keer, vanaf 7 april 2026, als we buiten waren hoorden we een vogelgeluid maar konden de "zanger" niet vinden. Lang leve de app Merlin. Deze geeft met zekerheid aan "de rode wouw!"

Hij wordt omschreven als een vogel met een oranje bruin lichaam, een lichte kop, opvallend geknikte vleugels, 60-72 cm, spanwijdte 143-171 cm en een V-staart.

Gefascineerd door deze vogel ben ik met de verre kijker en eenvoudige camera op zoek gegaan waar hij heen vloog. Hij komt in Europa voor. Nu ook her en der in Nederland, ja zelfs in Bathmen en omgeving waar hij of zij en later allebei prachtig op termieken rondcirkelden, naar beneden keken of er iets te vangen viel. Plots een

duikvlucht, een touch down op de prooi en dan een doorstart met prooi b.v. een konijntje, naar het bos

Foto: Rode Wouw Hans Kleine Koerkamp

Met de verrekijker voor de ogen zag ik in een boom, waar in april nog niet veel bladeren aan zaten, een takkenbos wat op een nest leek. Waarschijnlijk het buizerdnest wat ze gekraakt hebben. Een rommelige takkenbos aangevuld met nog meer takken en met hier en daar een stuk plastic erin geprutst. Stevig zag het er niet uit.

Om zeker te zijn dat ik echt een nest had gespot heb ik Hans Kleine Koerkamp gevraagd om eens te gaan kijken. Met zijn kijker en met de camera heeft hij foto's gemaakt. De rode vrouwenwerkgroep is ook gaan monitoren. Vooral niet te veel ruchtbaarheid aan geven. De Rode Wouw moet niet te veel spotters krijgen.

Het was rustig. Eén vogel op het nest en één vogel jagen. Na ongeveer 31-32 dagen broeden per ei werd het razend druk voor de ouders. Voor de kuikens moest voer gehaald worden.

Ze groeiden goed en kwamen op een leeftijd dat ze op 7 juni j.l. geringd konden worden door de vakmannen van de Rode Vrouwen-WG.

Twee jonge rode wouwen die zich schijndood hielden tijdens deze actie.

Foto: Renée met jonge wouw gemaakt door een lid van de Rode Vrouwen werkgroep

En weer moest er eten gehaald worden wat meerder malen met een confrontatie met kraaien gepaard ging. Beide zagen vaak dezelfde prooi. Flink gekrijs, tuimelend door de lucht of vlak boven de prooi samen hieraan trekken en dan, tja met niets, iets of veel mee naar het nest. Naarmate de jongen groeiden werd de behoefte aan voedsel steeds groter en werd het krijsvolume om eten steeds luider.

Ze zeggen dat de jongen na 50 - 60 dagen uitvliegen. Wat we zagen was steeds één van de jongen die heerlijk op een kale tak zat te zonnebaden, veren in de plooi leggen, gapen of stem testen en dan weer terug naar het nest. Wanneer de eerste vlucht is geweest hebben we niet gezien.

Foto: jonge rode wouw Renée Maas Geesteranus

De ouders zijn een paar weken na elkaar vertrokken. Waarheen is niet na te gaan. De vogels van zenders voorzien is in 2026 niet gelukt. In 2027 hopen ze een nieuwe poging te kunnen doen.

Af en toe zwierd er één rond, niet in de buurt van het nest. Het is nu half augustus. We horen ze nog steeds krijsen, gezeten in verschillende bosjes.

Zouden ze nu kijken naar één of misschien wel twee broedplekken in het gebied Bathmen en omstreken? Blijven ze in de buurt of gaan ze het land verlaten?

Ik, Renée MG en velen in de buurt blijven hen volgen.

Tweede kans

Elly Meuleman

Jaren geleden, we schrijven april 2019, gingen we met een groep op bezoek bij de oud-secretaresse van onze club, Wilma Hofenk. Ze woont in Tuk en nam ons mee de Weerribben in. Zo waren we ook bij de vogelkijkhut "de Auken". Daar zag ik voor de eerste keer in de verte een purperreiger.

Ze zaten samen met lepelaars en aalscholvers te broeden in wilgenstruiken. Een sierlijke reiger met een bruinoranje nek met zwarte strepen schrijft Jaap van Dijk in ons blad van mei 2019. En hij heeft helemaal gelijk.

Wil je de vogel zien dan moet je naar drassig, overjarig rietland met wilgenstruiken. Ze broeden net als, de lepelaar, aalscholver, grote zilverreiger en blauwe reiger in kolonies.

Foto: Purperreiger in de Auken Elly Meuleman

Na beter bekend te zijn met de leefomgeving van deze reiger zag ik hem vaker tijdens het fietsen in de Weerribben. Wat opvalt tijdens het vliegen zijn de ver uitstekende poten met lange tenen. Het voedsel bestaat vooral uit visjes van 2 tot 15 cm. Maar ook kikkers, waterinsecten, kreeftjes, muizen en mollen staan op het menu.

De purperreiger is, in tegenstelling tot de blauwe reiger, een zomergast. Ze overwinteren in de Sahel. Ons land vormt de uiterste noordwestgrens als leefgebied. Noordelijker zijn de vogels de vogels niet te vinden. Grote populaties die niet trekken komen voor in Afrika. Sinds 2017 gaat het beter met deze reiger in Nederland. Ze staat niet meer op de Rode Lijst. Dat komt doordat er meer aandacht is voor onze natte gebieden zoals de Weerribben, het Groene Hart en de Eempolder.

Dan nu nog de verklaring "tweede kans". Meerdere keren zag ik na de Auken een purperreiger. Naast vogels spotten is vogels fotograferen ook een hobby. Maar vogels fotograferen is niet altijd even gemakkelijk. Soms heb je het toestel niet bij je, een andere keer te laat in de aanslag. Hoe dan ook, tijdens het fietsen in de Eempolder lukte het om een foto van de hele vogel te maken. Ben ik tevreden? Nou nee, de vogel was nog te ver weg om de kleuren mooi te laten uitkomen. Wel is die duidelijk genoeg om u, lezer, het verschil tussen de purperreiger en de blauwe reiger te laten zien. Voor mij is het wachten op een derde kans.

Foto's: links purperreiger, rechts blauwe reiger Elly Meuleman

Wat een mooi bericht kwam er via Karel Maas Geesteranus van de uilenwerkgroep binnen.

Zoals iedereen weet hebben we een zeer actieve uilen werkgroep binnen onze club. Ze maken en herstellen kasten. Dan gaat het om kasten voor steen-, kerk- en bosuilen. Maar ook voor torenvalken. Daarnaast worden de kasten gecontroleerd op broedsels. De gegevens worden in keurige schema's bijgehouden. Nieuwe ontwikkelingen zijn er ook. Om predatie tegen te gaan is er een speciale ingang ontwikkeld. Handig is ook een camera op een stok om in de kast te kunnen kijken. Dan hoeven de leden van de werkgroep minder vaak een ladder op. En voor de vogels is het minder belastend.

Karel heeft bij de vogelbescherming subsidie aangevraagd uit de pot van het Steenuilenfonds. Hij vroeg een vergoeding voor het maken van kasten, drie steenuil vriendelijke vee drinkbakken en drie muizenruiters.

De volgende reactie kwam terug: "Hartelijk dank voor je aanvraag. We zijn overdonderd door de vele aanvragen, motivatie onder vrijwilligers en erfbewoners en inspirerende verhalen over lokale situaties". Door de grote aanvraag krijgt onze UWG twee drinkbakken en twee ruiters en een financiële ondersteuning voor de kasten.

We hebben toestemming van de vogelbescherming en Christ Grootzwagers om de illustratie en foto van muizenruiters te plaatsen. De redactie heeft geen foto van een steenuil vriendelijke drinkbak. Maar op internet is te zien dat zo'n drinkbak twee wanden heeft. De binnenkant is een soort mand. Door de gaten kan een vogel er houvast vinden en er daardoor uitklimmen.

Muizenruiter

Een muizenruiter is een soort luilekkerland voor muizen.
Ze bestaan uit een viertal straatstenen waar een houten pallet op is gelegd.
De ruiter is opgevuld met snoeihout en maaisel in verschillende laagjes bovenop elkaar.
Om het helemaal aantrekkelijk te maken wordt er soms wat graan in gestrooid.
Voor muizen is het er goed toeën, zowel om zich te verbergen als om er eten te zoeken.
Onze steenuilen hebben ultraad in de smiezen dat het op dat soort plekken makkelijk scoren is.

Foto: Muizenruiters Christ Grootzwagers